

Zápis ze 6. zasedání Výboru pro práva starších lidí

6. září 2022, Úřad vlády ČR, Vladislavova ul.

Přítomní - členky a členové (13): V. Bílková (předsedkyně, Ústav mezinárodních vztahů), L. Gratišová (MPO), I. Holmerová (Gerontologické centrum, on-line), J. Lorman (Gerontologický institut), S. Morawitzová (Nadace Krása pomoci), K. Koldinská (PrF CUNI, on-line), S. Kottbauerová (MZd), H. Brodská (MZV, on-line), L. Vidovicová (FSS MUNI, on-line), J. Vobořil (Iuridicum Remedium) J. Hrabě (Elpida), M. Měšťanová (MŠMT), T. Hanelová (KVOP, on-line)

Nepřítomní - členky a členové (4): M. Sailer (MV), M. Miklušáková (MMR), J. Klusáková Sedřová (Charita ČR), E. Jašová

Další přítomní (3): K. Šimáčková Laurenčíková (zmocněnkyně pro lidská práva), J. Machačka (ÚVČR), B. Hnátová (ÚVČR)

1. Úvod

V. Bílková zahájila zasedání a představila návrh programu zasedání.

Návrh programu:

1. Úvod

2. Povinné zřizování datových schránek - Jan Vobořil (ředitel, Iuridicum Remedium)

3. Návrh nové právní úpravy stanovující tepelné limity pro pobytové místnosti některých staveb – Matyáš Fošum (ředitel, Odbor ochrany veřejného zdraví, MZd)

4. Očkování proti covidu-19 - Stanislava Kottbauerová (Odbor zdravotní péče, MZd) a/nebo ÚZIS

5. Započítávání vrácených přeplatků na zálohách na platby energií do příjmů pro účely určení nároku na sociální dávky - Kateřina Bohatá (vedoucí, Linka seniorů, Elpida) a Kateřina Jirková (ředitelka, Odbor nepojistných sociálních a rodinných dávek, MPSV)

6. Informace o výstupech kulatého stolu Slzy, které svět nevidí - Jan Lorman (ředitel, Gerontologický institut)

7. Informace sekretariátu

8. Různé

Program zasedání byl schválen.

2. Povinné zřizování datových schránek

J. Vobořil představil problematiku. Od 1. ledna 2023 by měla být povinně zavedena datová schránka pro širší okruh subjektů – všechny právnické osoby, fyzické osoby-podnikatele. Dále bude zřízena datová schránka všem fyzickým osobám, které někdy v komunikaci se státní správou použily elektronickou identitu s poměrně složitým způsobem opt-outu. Domnívá se, že v případě fyzických osob nepodnikajících by měla být zachována pouze možnost zřídit si datovou schránku, nikoli povinnost.

Problémy mohou nastat s doručováním fyzickým osobám (zprávy po 3 měsících mizí, časové razítko expiruje, datový trezor pro uchování zpráv je zpoplatněný). Lidé také nemusí být zvyklí pravidelně kontrolovat datovou schránku, proto se o písemnostech mohou dozvědět pozdě.

Nezbývá do účinnosti mnoho času. Automatické zřízení od 1. ledna 2023, proto je zapotřebí řešit teď. Návrh na odložení účinnosti např. o dva roky.

Iuridicum Remedium připravilo otevřený dopis (pošle Výboru). Také Výbor by mohl připravit apel pro vládu a ministerstvo vnitra.

V. Bílková se zeptala, zda je cílem prosadit pouze odklad účinnosti nebo také přenastavení opt-outu na opt-in.

Podle J. Vobořila do konce roku není dost času pro změnu parametrů, proto zatím pouze odklad. Ideálně potom změna na opt-in.

M. Měšťanová upozornila, že neproběhla dostatečná informační kampaň, proto v době odkladu by měli být lidé informováni.

K. Koldinská upozornila, aby při formulování stanoviska bylo myšleno i na to, že možnost využití elektronickou identitu může pomoci seniorům, kteří mají problém se někde osobně dostavit.

V. Bílková shrnula, že cílem odkladu by bylo lépe informovat veřejnost a napravit nedokonalosti současného návrhu. Poté zjistila dotazem, že na uvedeném je ve Výboru shoda a požádala J. Vobořila o vypracování písemného návrhu usnesení.

3. Návrh nové právní úpravy stanovující tepelné limity pro pobytové místnosti některých staveb

M. Fošum (MZd) uvedl téma. MZd představilo návrhy právních úprav v reakci na energetickou krizi.

Jedná se konkrétně o návrh novely vyhlášky č. 6/2003 Sb., která stanoví hygienické limity chemických, fyzikálních a biologických ukazatelů pro vnitřní prostředí pobytových místností některých staveb, vyhlášky č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, vyhlášky č. 238/2011 Sb., o stanovení hygienických požadavků na koupaliště, sauny a hygienické limity písku v pískovištích venkovních hracích ploch a návrh novely nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci.

Nejpodstatnější pro Výbor je vyhláška č. 6/2003 Sb. a v rámci ní upravené limity pro pobytové místnosti pobytových místností zdravotnických zařízení a sociálních služeb. Jedná se o hodnoty konzultované s MPO a projednané vládou. Účelem není smlouvat ohledně čísel. Současné hodnoty jsou asi 30 let staré. MZd udělalo rešerše a komparaci se státy EU/EHS ve stejném pásmu jako ČR.

Zdravotnická zařízení rozdělili na zdravotnická zařízení obecně a zdravotnická zařízení vulnerabilnějších skupin pacientů.

Nově navržené teploty nejsou optimální teploty, které by měly být v zařízeních nastaveny, ale nepodkročitelné teploty minimální. Jiné nastavení je v případě návrhu nové vyhlášky MPO, kterou se stanoví zvláštní pravidla pro vytápění a dodávku teplé vody při předcházení stavu nouze nebo ve stavu nouze.

V. Bílková shrnula, že se tedy nejedná o maximální teploty, tak jak úpravu zřejmě vnímala veřejnost.

L. Doušková Gratiarová (MPO) doplnila informaci, pokud jde o návrh nové vyhlášky, kterou se stanoví zvláštní pravidla pro vytápění a dodávku teplé vody při předcházení stavu nouze nebo ve stavu nouze. V současnosti jsou vypořádávány připomínky v mezirezortním připomínkovém řízení. Počítá se s účinností od 1. 10. 2022.

V. Bílková informovala, že tajemník Rady vlády pro lidská práva J. Machačka připravil k tématu podnět, který byl Výboru předem rozeslán. J. Machačka požádal nejprve o názory členek a členů Výboru.

M. Fošum vysvětlil, že vyhlášení nouzového stavu je dle návrhu na MPO. Vyhláška č. 6/2003 Sb. platí celoročně, stanovuje minimální teploty, které zaručují, aby nedošlo k poškození veřejného zdraví. Vyhláška MPO k (před)nouzovému stavu bude platit až, když ji MPO aktivuje, nicméně vyhláška č. 6/2003 Sb. bude stále platná a určuje minimální mez. Vyzval členky a členy Výboru, aby v případě, že by měli argument, proč by některá minimální mez měla být vyšší, se mu ozvali.

V. Bílková se zeptala, jaká teplota je nastavená ve společenských prostorách, kde se lidé v zařízeních setkávají. M. Fošum odpověděl, že 18 st. C. V. Bílková poznamenala, že jde tedy o stejný režim jako např. chodba.

J. Lorman se zeptal na situace, kdy objektivně jednotlivci z důvodu svého zdravotního stavu potřebuje vyšší než minimální teplotu. M. Fošum odpověděl, že uvedené vyhláška č. 6/2003 Sb. neupravovala nikdy. V. Bílková doplnila, že to bude na provozovateli daného zařízení.

V. Bílková uvedla, že nevidí příliš mnoho prostoru pro Výbor. Navrhla proto možnost přijmout to, co zaznělo jako informaci a nevyjadřovat se, nebo se přijmout stanovisko ve smyslu, že při přípravě předpisů upravující teploty je potřeba zohlednit potřeby zvláště zranitelných skupin osob.

T. Hanelová se ještě zeptala, zda MZd propočítalo reálnou úsporu v souvislosti se snížením nastavení teplot. Dále se zeptala, zda se počítá s tím, že v místnostech v zařízeních označených jako „ostatní“ v příloze vyhlášce (např. chodby), klienti tráví spoustu času. Teplota tam by měla být obdobná jako na pokojích.

M. Fošum odpověděl, že se reálná úspora vypočítala z ušetřené energie. Může vyžádat dokument k úsporám z MPO. K druhé otázce, není podle něho problém, aby ještě do přílohy zakomponovaly i místnosti pro setkávání klientů jako pobytové místnosti klienta. Lze stále upravit. M. Fošum požádal, zda by Výbor mohl navrhnout úpravu.

V. Bílková navrhla, aby Výbor přijal formální stanovisko. První bod by byl k zohlednění potřeb zranitelných skupin a osob. Druhý bod, vzít v úvahu místa společného pobytu osob v zařízeních. Dále by měl zaznít v rámci stanoviska apel na komunikaci vůči veřejnosti. Stanovisko připraví sekretariát.

M. Fošum požádal o zaslání formulace dříve, do dalšího dne.

4. Očkování proti covidu-19

S. Kottbauerová krátce představila informace na Covid portálu (<https://onemocneni-aktualne.mzcr.cz/covid-19>). Brzy by měla proběhnout kampaň cílená na očkování seniorů a zranitelných skupin čtvrtou dávkou vakcíny proti covidu-19. Doplnil ji M. Fošum, člen krizového covidového štábu, že každých 24h jsou dostupné informace o počtu nemocných a očkovaných. Podle toho MZd plánuje protiepidemická opatření. Kampaň je rozdělena do několika kroků. 15. 8. začala kampaň a byl spuštěn systém registrací, 2. 9. EU schválila pužití posilujících dávek pro variantu omikron. Největší ochrana nastupuje do 2-3 měsíců po aplikaci vakcíny, proto pokrytí pro zimní měsíce začíná nyní.

V. Bílková poděkovala a řekla, že se Výbor bude k tématu dále vracet.

5. Započítávání vrácených přeplatků na zálohách na platby energií do příjmů pro účely určení nároku na sociální dávky

K. Bohatá (Elpida, Linka seniorů) se problematikou započítávání vrácených přeplatků na zálohách na platby energií do příjmů zabývá dlouhodobě. Senioři svou aktivitou zpravidla těžko navyšují svůj příjem, proto šetří. Čelí mediálnímu tlaku krize. Počítají s tím, že našetří na energiích. Když se jim vrátí peníze, započítají se pak pro určení nároku na sociální dávky, a dávky se tak zpravidla sníží nebo senior na ně nárok ztratí. Uznává, že MPSV dělá opatření na podporu seniorů, ale např. valorizace důchodů u nízkopříjmových seniorů nemá takový efekt. Podle K. Bohaté lze nastíněný problém řešit změnou právní úpravy. Dále také vést informační kampaň směřovanou seniorům o tom, jak spořit efektivně a že není nutné šetřit na úkor svého zdraví, a která vyšle seniorům signál o tom, že na ně vláda myslí.

K. Jirková (MPSV) vyjasnila, že pokud jde o příspěvek na bydlení a státní sociální podporu, se v případě přeplatků пониžují náklady na bydlení, což se rozdělí v dalším období (nevstupuje do příjmů). Pokud jde o hmotnou nouzi, také se to promítá v dalším období – měsíčním, do aktuálních nákladů na bydlení, lze na to rychleji reagovat.

Podle K. Jirkové by mohlo pomoci nezohledňovat vrácené přeplatky v ponížených nákladech, ale v příjmech, to je pro MPSV jednodušší. Nelze se tvářit, že dávka, která byla vyplacena na náklady, které reálně nevznikly, byla vyplacena v adekvátní výši. Lze se snažit najít jiné způsoby, které dopady situace zmírní.

K. Jirková informovala, že k 1. 1. 2023 plánuje MPSV novelu zákona o státní sociální podpoře, mj. sjednocení hranice 30% a 35%. Zvýší se normativní náklady na bydlení mimořádně pro IV. kvartál.

K. Šimáčková Laurenčíková poděkovala K. Bohaté a K. Jirkové. Uvedla, že je důležité, aby komunikovaly MPSV, zmocněnkyně a organizace, které řeší současnou těžkou situaci seniorů. Také je nezbytné, aby probíhala specifická adresná komunikace směrem k seniorům. Na ÚPČR by měl být pracovník/pracovnice pro zranitelné skupiny.

K. Jirková uvedla, že by bylo dobré, pokud by byl na ÚPČR sociální pracovník. Nicméně, ÚPČR je v současnosti zahlcen v souvislosti s tzv. ukrajinskými dávkami, jednorázovou dávkou na dítě. Četné novely státní sociální podpory. Proběhne postupná digitalizace některých dávek.

K. Šimáčková Laurenčíková se bude snažit do vládní pracovní skupiny ke strategické komunikaci zanést také komunikaci ke specifickým zranitelným skupinám. Pokud jde o problematiku přeplatků a započítání pro určení nároku na dávky, považuje za důležité ještě na toto upozornit pana ministra. Navrhla, že by bylo možné sjednat schůzku ke komunikaci s Elpidou a MPSV.

V. Bílková shrnula, že zazněly tři problémy – konkrétní problém přeplatků, obecný problém chudoby seniorů a opakující se potřeba komunikace k seniorům.

6. Informace o výstupech kulatého stolu Slzy, které svět nevidí

J. Lorman informoval o červnovém kulatém stole, jehož cílem mělo být vyvolat veřejnou debatu o týrání a zanedbávání seniorů. Zúčastnili se i novináři. Jedná se o téma, o kterém se nemluví, případy nejsou nahlašovány. Různé názory na to, co je týrání. Probíhá projekt, který se zabývá mapováním výskytu jevu. Existují světové statistiky – 70% pečujících bylo svědkem nějaké formy týrání. V ČR se pohybujeme stále v neurčitém prostředí. Potřeba závazných a materiálních standardů. Je zapotřebí šířit informovanost a osvětu. Jedná se o otázky právní i morální. Problematika rozlišování 65+, riziko segregace.

7. Informace sekretariátu

B. Hnáťová informovala, že se připravuje Akční plán ke STRAPS (předložit vládě do konce února 2023). Čeká se na soulad s Rodinnou politikou, která má být předložena vládě do konce roku.

Dále sdělila v souvislosti s podnětem Výboru k akceptaci hotovosti, že v Senátu PČR je návrh na novelu Ústavy ČR, která má zavést povinnost přijímat hotovost. Sekretariát čeká na komparativní analýzu ohledně této povinnosti v dalších státech EU ze strany MF.

8. Různé

V. Bílková poděkovala zúčastněným a oznámila, že příští zasedání proběhne ještě na podzim 2022. Datum bude upřesněno.